

انعکاس سراب

سید محمود سادات مادرشاهی

www.ketab.ir

سرشناسه	: سادات مادرشاهی، سیدمحمود، ۱۳۲۶-
عنوان و نام پدیدآور	: انعکاس سراب/ سیدمحمود سادات مادرشاهی.
مشخصات نشر	: تهران: فردوس برین، ۱۴۰۰.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۱۸۸-۱-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: سادات مادرشاهی، سیدمحمود، ۱۳۲۶ -- خاطرات
موضوع	: Diaries -- Iran -- Diplomats
موضوع	: ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- خاطرات
موضوع	: Diaries -- Iran -- History, Revolution Islamic, ۱۹۷۹ --
رده بندی کنگره	: ۱۶۷۰-DSR:
رده بندی دیویی	: ۰۸۳۰۹۲/۹۵۵:
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۵۷۹۸۶

نام کتاب: انعکاس سراب
مقدمه و تدوین: حسین روحانی صدر
ویراستار: خدیجه عارفی
مشخصات ظاهری: ۵۰۰ صفحه، وزیری
کتاب آرایشی: اکرم پهلوان
ناشر: فردوس برین
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ: اول- ۱۴۰۰
شابک: ۱- ۳- ۸۸- ۹۸۱- ۶۲۲- ۹۷۸
قیمت: ۱۸۰۰۰۰ تومان
پخش: انتشارات فردوس برین

پیشگفتار

بزرگان بر آنند که هیچ کاری بی نام خدا آغاز نشود؛ چراکه «كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يَبْدَأْ بِهِ بِسْمِ اللَّهِ فَهُوَ آبِتَرُ» و درود ملائکه بر محمد (صلی الله علیه و آله) و خاندان پاکش که فرزندان آدم را علم اندوزی روزی فرمود و اهل ایمان را مکلف بر علم آموزی نمود. همانا یکی از فروعات علم، آگاهی بر احوال گذشتگان از هر قوم و ملتی است و چه نیکوست سرنوشت آیندگان را از گذشتگان شنیدن. قرآن شریف، مطالعه احوال گذشتگان، به ویژه پیامبران را مایه عبرت هر جامعه دانسته و می فرماید: «لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةً لِّأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَ تَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَ هُدًى وَ رَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ.»

امیرمومنان علی (علیه السلام) نیز بسیار به احوال گذشتگان استناد فرموده و شرایط اصلاح و توسعه اجتماع و پرهیز از نفاق و چنددستگی را در مطالعه احوال عرب پیش از بعثت دانسته. در وصیت پر معنای خویش به امام حسن مجتبی (علیه السلام)، خود را فردی کهن سال و مصیبت کشیده می داند و آمادگی اش را برای رفتن به سفر آخرت اعلام می نماید؛ به آیندگان با خطاب فرزندی آرزومند، اشاره دارد که می فرماید: آنچه از بلا و مصیبت و توفیق در این دنیا نصیبت شود گویی نصیب من شده است و آنچه بر دنیای من گذشته باشد، بر تو نیز خواهد گذشت. ایشان پس از سفارش به تقوا و پابندی اعضا و جوارح به توحید، زنده ماندن قلب را به اندرز، ترس از دنیا و تسلیم نشدن در برابر گرفتاری ها و نامالایمات دانسته و معتقد است قلب باید خود را از آرزوهایی که سختی ها و نامالایمات روزمره بر آن جاری است، بترساند و به اخبار گذشتگان (چگونگی سرگذشت شان) آشنا شود و اتفاقات رسیده از پیشینیان را مرور نماید.

حکایت آشنایی من با دکتر سید محمود سادات مادرشاهی به بازنویسی کتاب شیخ/المعاونین ما کجاست، خاطرات مرحوم حاج محمد عرب و آماده سازی آن برای چاپ دوم

برمی‌گردد. من به واسطه دکتر باقر سخایی، سرکنسول دهه ۶۰ ایران در دبئی، توانستم با ایشان که در همان مقطع اولین سفیر جمهوری اسلامی ایران در امارات متحده عربی بود، ملاقاتی کنم. پس از این ملاقات فهمیدم معلومات و محفوظات ایشان یکی از گنجینه‌های ارزشمند تاریخ معاصر ایران است.

یکی از اهداف راقم خاطرات سید محمود سادات مادرشاهی درک نکات عبرت‌آموز در مبارزه‌های پیگیر و مستمر برادر بزرگ ایشان سید جواد و به‌کارگیری آن‌ها در فعالیت‌های فردی و اجتماعی ایشان است؛ زیرا از خصوصیات ارزشمند و شایان توجه این مجموعه، گذشته خانوادگی ایشان به‌عنوان یکی از خانواده‌های اصیل مشهدی است.

ایشان در سال ۱۳۲۶ ش متولد شد و از اوضاع و احوال مشهد، پیش و پس از تولد خویش، مبتنی بر حوادث و رویدادها خاطراتی را نقل می‌نماید. از جمله به محافل و حوزه‌های مشهد و مدارس جدید، وضعیت معاش و موقعیت اجتماعی مردم آن زمان اشاراتی دارد. ضمن توصیف فضای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی مشهد به شرح رابطه‌ای نوشته و نانوشته میان مبارزان مشهد، تهران و دیگر نقاط کشور اشاره دارد.

او از همان کودکی، به دلیل حضور برادرش در هسته‌های نوین و طیف‌های زیرزمینی فعالان سیاسی و مذهبی خود را در میان آن‌ها یافته و در زمره مطلعان از افکار و آرای دکتر محمد مصدق و جبهه ملی او و مهندس بازرگان و نهضت آزادی‌اش قرار گرفت. به واسطه تحصیل او در اولین مدرسه رسمی اسلامی مشهد و موقعیت پدر، می‌توان محفوظات ارزشمندی از روابط بازاریان و مرجعیت شیعه آن شهر، آیت‌الله سید حسن طباطبایی قمی و بخش‌هایی از تاریخ اجتماعی نانوشته آن مقطع مشهد را بازخوانی نمود. در تنظیم این بخش از خاطرات از دو منبع شهید *حجت‌الاسلام سید عبدالکریم هاشمی‌نژاد*، *یاران امام* به روایت *اسناد ساواک* (کتاب پنجم)، و *آیت‌الله حاج شیخ عباس واعظ طبسی*، *یاران امام* به روایت *اسناد ساواک* (۵۵) (انتشارات مرکز و بررسی‌های تاریخی وزارت اطلاعات) استفاده شده که متأسفانه برخی اسامی و حتی اماکن از اسناد حذف شده است که به واسطه مطابقت با خاطرات راوی، می‌توان به این ضعف پی برد.

یکی دیگر از فرازهای خواندنی این اثر مطالبی جذاب از خدمت نظام‌وظیفه و حضور در سپاه دانش در دهه پنجم سده چهاردهم است. همچنین فرازهای ناگفته و نانوشته‌ای از مقطع حساس تاریخ محصلان ایرانی خارج از کشور را با توجه به نزدیک به ده سال تحصیل،

اشتغال و فعالیت‌های مذهبی در انجمن‌های اسلامی آمریکا در خود جای داده است. اگرچه ایشان در این موضوع چندان حق مطلب را ادا ننموده است. ولی درخصوص حضور در تاسیسات مخابراتی ایران پیش و پس از انقلاب، مطالب درخوری ارائه شده است. رفت و آمد در محافل نیروهای مبارز ملی - مذهبی شهر تهران، شاید نقطه عطفی در بازخوانی آن محافل بوده باشد؛ زیرا راویان دیگر از شرح مشاهدات‌شان اجتناب نمودند.

زندگی دیپلماتیک وی با حضور در امارات عربی متحده به‌عنوان کاردار جمهوری اسلامی در زمان اداره امور کشور توسط شورای انقلاب آغاز شد و پس از چهار ماه در داکای بنگلادش تداوم یافت و با اعزام دوباره وی به‌عنوان اولین سفیر جمهوری اسلامی در امارات متحده عربی تثبیت گردید. به همین دلیل او مطالب شایان تأملی از سیاست خارجی کشورهای عربی - اسلامی و شبه‌قاره هند در لابه‌لای خاطرات خود ارائه نموده و از مواضع شورای همکاری کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس و انعکاس خاستگاه‌های فکری و منطقه‌ای‌شان درخصوص جنگ، مخاطب را با گفتمانی غیر از گفتمان رایج مواجه می‌سازد. وی به مناسبت انتصابش به‌عنوان سفیر جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل از روند شیوه پذیرش قطعنامه و خاتمه جنگ مطالبی ارزشمند عرضه نموده و به همین دلیل، نگارنده نقدی بر کتاب آقای سفیر، بخش‌های منتشرشده از خاطرات دکتر محمدجواد ظریف نوشت.

ایشان همچنین سمت اولین سفیر جمهوری اسلامی ایران را پس از انقلاب در مکزیک در کارنامه خدمت خود دارد، که در نوع خود بی‌نظیر است. در زمینه حضورش در بخش بین‌الملل دانشگاه آزاد اسلامی و شیوه توسعه خارجی آن مجموعه نیز بی‌مانند بوده و شایان انعکاس در تاریخ‌نگاری آن دانشگاه می‌باشد.

برای تنظیم این اثر بیش از هفت سال زمان صرف گردید و محتوای آن، شامل ۴۵ ساعت و ۱۷ دقیقه مصاحبه حضوری در دفتر کار ایشان و بیش از هفتصدوپنجاه سوال و جواب که به‌صورت مکتوب ردوبدل گردید، به‌انضمام سی‌وچهار کتاب تدوین‌پذیر شد. البته ایشان به مقتضای زمانی و مصلحت‌اندیشی‌های شخصی یا نسبی، این مجموعه را از پاسخ به پنجاه سوال بی‌نصیب گذاشت. همچنین، این اثر از عدم همکاری شایسته و مسئولانه آرشیو وزارت خارجه متحمل خسارات جبران‌ناپذیری است. امید اصلاح ساختار آن مجموعه و دسترسی آسان به منابع آن در ویرایش‌های بعدی می‌رود.